

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

6 декември 2012 година *

„Равно третиране в областта на заетостта и професиите — Национална правна уредба — Изплащане на помощ на държавни служители в случай на болест — Директива 2000/78/ЕО — Член 3 — Приложно поле — Понятие за заплащане“

По съединени дела C-124/11, C-125/11 и C-143/11

с предмет преюдициални запитвания, отправени на основание член 267 ДФЕС от Bundesverwaltungsgericht (Германия) с актове от 28 октомври 2010 г., постъпили в Съда на 9 и 24 март 2011 г., в рамките на производства по дела

Bundesrepublik Deutschland

срещу

Karen Dittrich (C-124/11),

Bundesrepublik Deutschland

срещу

Robert Klinke (C-125/11),

и

Jörg-Detlef Müller

срещу

Bundesrepublik Deutschland (C-143/11),

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н К. Lenaerts, изпълняващ функциите на председател на трети състав, г-н Е. Juhász, г-н G. Arestis, г-н Т. von Danwitz и г-н D. Šváby (докладчик), съдии,

генерален адвокат: г-н Р. Cruz Villalón,

секретар: г-н К. Maláček, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 3 май 2012 г.,

* Език на производството: немски.

като има предвид становищата, представени:

- за г-жа Dittrich, г-н Klinke и г-н Müller, от D. Siegfried, Rechtsanwalt,
- за германското правителство, от г-н M. Dohmen, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от г-н J. Enegren и г-жа S. Grünheid, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 28 юни 2012 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).
- 2 Запитванията са отправени в рамките на спорове между федерални служители и Bundesrepublik Deutschland по повод на възстановяването на медицински разходи на техните партньори или на взимането предвид на последните за целите на помощта, изплащана на федералните служители в случай на болест (наричана по-нататък „разглежданата помощ“).

Правна уредба

Правото на Съюза

- 3 Съображение 13 от Директива 2000/78 гласи:

„Настоящата директива не се прилага към схемите за социално осигуряване и социална закрила, чиито ползи не се третират като [заплащане] по значението на термина, дадено за целите на член 141 от Договора за ЕО, нито пък за всеки вид плащане от страна на държавата, което има за цел предоставяне на достъп до заетост или поддържане на заетостта“.

- 4 Член 1 от Директива 2000/78 предвижда:

„Целта на настоящата директива е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.

- 5 Член 2 от Директива 2000/78 гласи:

„1. За целите на настоящата директива, „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа, на който и да е от признаците, посочени в член 1.

2. За целите на параграф 1:

- а) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците, упоменати в член 1;

[...]“.

6 Член 3 от Директива 2000/78 определя приложното ѝ поле, както следва:

„1. В границите на сферите на компетентност, поверени на Общността, настоящата директива се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, във връзка с:

[...]

- в) условия за наемане и условия на труд, включително условията за уволнение и заплащане;

[...]

3. Настоящата директива не се прилага към каквито и да било видове плащания, правени по държавни схеми и други подобни, включително държавно социално осигуряване и социална закрила.

[...]“.

Германското право

Закон за регистрираното житейско партньорство

7 Член 1, параграф 1 от Закона за регистрираното житейско партньорство (Gesetz über die eingetragene Lebenspartnerschaft (BGB1. I, стр. 266) от 16 февруари 2001 г., последно изменен с член 7 от Закона от 6 юли 2009 г. (BGB1. I, стр. 1696, наричан по-нататък „LPartG“), предвижда:

„Две лица от еднакъв пол създават житейско партньорство, когато декларират взаимно, лично и всяко от тях в присъствието на другото, че желаят да съжителстват в партньорство (партньори). Декларациите не могат да бъдат направени под условие или за определен срок“.

8 Член 5 от LPartG, озаглавен „Задължение за допринасяне за нуждите на партньорската общност“, пояснява:

„Партньорите са взаимно задължени да допринасят по подходящ начин за нуждите на партньорската общност [...]“.

Национална правна уредба относно помощите за федералните служители

9 Правото на федералните служители на помощ в случай на болест, лечение или майчинство е учредено с германския закон за федералните служители (Bundesbeamtengesetz, наричан по-нататък „BBG“).

10 Член 80 от ВВГ, в редакцията му към момента на подаване на молбите на жалбоподателите в главното производство за получаване на помощ, гласи следното:

„1. Помощта се отпуска на:

1. служители, които получават възнаграждение или ползват отпуск за отглеждане на дете;
2. пенсионери, придобили право на пенсия;

[...]

Помощта се предоставя и за разходите, направени от съпруга на бенефициера, при условие че съпругът няма доходи, които му позволяват да бъде икономически независим, както и за разходите на децата, които се считат за деца на издръжка за целите на семейната надбавка, предвидена във Федералния закон за възнагражденията на служителите (Bundesbesoldungsgesetz). [...]

2. По принцип помощта се предоставя само за необходимите и икономически разумни разходи:

1. в случай на болест и лечение,

[...]

3. Помощта се предоставя под формата на възстановяване на най-малко 50 % от допустимите разходи [...]

4. Bundesministerium des Innern [Министерството на вътрешните работи] определя [...] с наредба реда и условията за отпускането на помощта [...].“

11 До влизането в сила на Наредбата от 13 февруари 2009 г. относно помощта при болест, лечение и майчинство (Verordnung über Beihilfe in Krankheits-, Pflege- und Geburtsfällen (Bundesbeihilfeverordnung) (BGB1. I S 326), наричана по-нататък „BBhV“) условията за отпускане на помощта в подобни случаи са били уредени от административните указания относно помощта, отпускана на служителите при болест, лечение и майчинство (Allgemeine Verwaltungsvorschrift für Beihilfen in Krankheits-, Pflege- und Geburtsfällen (Beihilfenvorschriften), наричани по-нататък „BhV“).

12 BhV са отменени, тъй като застъпват област, която подлежи на уредба със закон, но все пак продължават да се прилагат за разходите, направени преди 14 февруари 2009 г., датата на влизане в сила на BBhV. Съгласно член 3 от BhV членовете на семейството на служителя, за които може да се отпуска помощта, включват съпруга/съпругата му и децата на издръжка, но не и лицето, с което има регистрирано житейско партньорство.

13 Член 1 от BBhV гласи:

„Настоящият правилник урежда отпускането на помощ в предвидените от закона случаи. Помощта допълва личното здравно осигуряване, което по принцип се финансира от текущото възнаграждение“.

14 Член 2 от VBhV гласи следното:

„Бенефициери:

1. Доколкото не е предвидено друго в параграфи 2—5, право на помощ има всяко лице, което към датата на изплащането ѝ:

1. е служител,
2. получава пенсия като пенсиониран служител, или
3. е бивш служител.

2. Необходимо изискване за отпускането на помощта е също така бенефициерът да получава заплата, възнаграждение, стажантско възнаграждение, пенсия, преходно обезщетение, наследствена пенсия, издръжка [...] или друго временно обезщетение. Правото на помощ не отпада при ползване на неплатен отпуск съгласно Правилника за специалните отпуски (Sonderurlaubsverordnung), при условие че продължителността на отпуската не надхвърля един месец.

[...]“.

15 Член 4 от VBhV, в който се посочват членовете на семейството, за които може да се отпускат помощта, предвижда:

„Помощта може да се отпускат на съпруга/съпругата на бенефициера, при условие че общият размер на доходите му/ѝ не надхвърля [...] 17 000 EUR.

[...]“.

16 Член 46 от VBhV, озаглавен „Изчисляване на помощта“, гласи:

„1. Помощта се предоставя под формата на поемане на част (процент на помощта) от допустимите разходи, направени от бенефициера или от членовете на неговото семейство, които могат да получават помощта [...]

2. Доколкото в параграф 3 не е предвидено друго, процентът на помощта е:

1. 50 % за бенефициера,
 2. 70 % за получателите на пенсия, с изключение на сираците,
 3. 70 % за съпруга/съпругата, ако има право да получава помощта, и
 4. 80 % за децата и сираците, които имат право да получават помощта.
3. Процентът на помощта, която се изплаща на бенефициера, е 70 %, когато последният издържа две или повече деца [...]

17 Член 80, параграф 1, трето изречение от BbG е изменен с обратна сила, считано от 1 януари 2009 г. със Закон от 14 ноември 2011 г. (BGBl. I, стр. 2219), и понастоящем включва партньорите към членовете на семейството, които могат да получават разглежданата помощ. Член 4, параграф 1 и член 46, параграф 2, точка 3 от VBhV също са изменени в този смисъл с обратна сила, считано от 14 февруари 2009 г.

Споровете в главните производства и преюдициалният въпрос

- 18 Жалбоподателите в главните производства по дела C-124/11 и C-125/11 са федерални служители, които са поискали от Bundesrepublik Deutschland помощ за медицинските разходи, направени през декември 2004 г. и ноември 2005 г. от съответните им партньори по смисъла на LPartG, но молбите им са били отхвърлени.
- 19 С решения, постановени съответно на 16 юни и 26 май 2009 г., Verwaltungsgericht Berlin уважава жалбите срещу тези откази, като приема, че макар да не произтича от BhV, тъй като тези указания не включват партньорите сред членовете на семейството, на които може да се отпусна помощта, правото на разглежданата помощ се извежда от Директива 2000/78.
- 20 Тази юрисдикция всъщност приема, че практиката на Съда (Решение от 1 април 2008 г. по дело Maruko, C-267/06, Сборник, стр. I-1757) не оставя никакво съмнение, че изплащаната на служителите помощ в случай на болест може да са квалифицира като „заплащане“ по смисъла на тази директива. В това отношение същата юрисдикция подчертава, че разглежданата помощ се изплаща единствено поради служебното правоотношение, а не като плащане по общата държавна схема за социално осигуряване или социална закрила, както личи по-специално от взаимовръзките между разглежданата помощ и съответстващото на заеманата длъжност възнаграждение.
- 21 През юли 2006 г. жалбоподателят в главното производство по дело C-143/11, пенсиониран федерален служител, подава молба, с която иска партньорът му да бъде взет предвид за целите на разглежданата помощ, но ответникът в главното производство отхвърля това искане.
- 22 Искането на жалбоподателя да се установи, че партньорът му трябва да се третира като съпруг за целите на разглежданата помощ, е отхвърлено на първа и втора инстанция. Апелативната юрисдикция приема по-специално, че липсва нарушение на Директива 2000/78, тъй като, що се отнася до отпускането на разглежданата помощ за партньора му, жалбоподателят в главното производство не се намирал в положение, сходно с това на съпруг.
- 23 Загубилите страни по трите дела в главните производства подават ревизионни жалби пред Bundesverwaltungsgericht.
- 24 Запитващата юрисдикция посочва, че съгласно BhV по всяко едно от делата в главните производства жалбоподателите нямат право на разглежданата помощ единствено поради това че за разлика от съпрузите партньорите им не са част от членовете на семейството, които могат да получават помощта.
- 25 Запитващата юрисдикция освен това уточнява, че ако се приеме, че разглежданата помощ попада в приложното поле на Директива 2000/78, жалбоподателите в главните производства биха имали право на исканата помощ. Всъщност съгласно тази директива служителите, които имат партньори, и тези, които са сключили брак, трябва да се третират еднакво, тъй като по отношение на исканото плащане, а именно помощта за служителите в случай на болест, отношенията между партньорите, от една страна, и между съпрузите, от друга, са сходни.
- 26 Тази юрисдикция обаче изпитва съмнения по въпроса дали разглежданата помощ трябва да се счита за елемент от заплащането по смисъла на член 157 ДФЕС, който съответно би се уреждал от Директива 2000/78, или като плащане по общата държавна схема за социално осигуряване или социална закрила, или като друго подобно плащане, което не попада в приложното поле на тази директива.

- 27 В това отношение запитващата юрисдикция подчертава, че установените от Съда критерии относно пенсионните схеми с оглед разграничаване на пенсиите, изплащани по професионална схема, от плащанията, направени по публична схема за социално осигуряване, не са изцяло изпълнени по отношение на разглежданата помощ. Тази юрисдикция освен това счита, че тези критерии не са подходящи в рамките на схема за защита в случай на болест.
- 28 При тези условия Bundesverwaltungsgericht решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Прилага ли се Директива 2000/78 за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите по отношение на националните разпоредби, свързани с помощта, изплащана на държавните служители при болест?“.

По преюдициалния въпрос

- 29 Със своя въпрос, който е еднакъв по всички дела в главните производства, запитващата юрисдикция по същество иска да установи дали помощ, изплащана на държавен служител в случай на болест, като тази, която се предоставя на служителите на Bundesrepublik Deutschland съгласно Закона за федералните служители, попада в приложното поле на Директива 2000/78.
- 30 Както личи от член 3, параграф 1, буква в) и параграф 3 от Директива 2000/78, последната се прилага към всички лица от публичния и частния сектор, включително публични органи, по-специално във връзка с условия за заплащане, и не се прилага към каквито и да било видове плащания, правени по държавни схеми и други подобни, включително държавно социално осигуряване и социална закрила.
- 31 Както Съдът е постановил, в светлината на член 3, параграф 1, буква в) и параграф 3 във връзка със съображение 13 от Директива 2000/78 следва да се приеме, че приложното поле на тази директива не обхваща схемите за социално осигуряване и социална закрила, придобивките по които не се приравняват на „заплащане“ по смисъла на термина, даден за целите на член 157 ДФЕС (Решение по дело Maruko, посочено по-горе, точка 41 и Решение от 10 май 2011 г. по дело Römer, C-147/08, Сборник, стр. I-3591, точка 32).
- 32 От това следва, че член 3, параграф 3 от Директива 2000/78 не може да се тълкува в смисъл, че парична сума, изплащана на държавен служител в случай на болест, която съставлява „заплащане“ по смисъла на член 157 ДФЕС, не попада в приложното поле на тази директива. (вж. в този смисъл Решение по дело Römer, посочено по-горе, точка 33).
- 33 Ето защо следва да се определи дали паричната сума, отпускана съгласно схема за защита при болест като предвидената за германските федерални служители, може да се приравни на „заплащане“ по смисъла на член 157 ДФЕС.
- 34 Съгласно член 157, параграф 2 ДФЕС под „заплащане“ се разбира обичайната основна или минимална заплата или надница, както и всяка друга придобивка в пари или в натура, изплатена пряко или непряко от работодателя на работника за неговия труд.
- 35 Що се отнася, на първо място, до съдържателния аспект на заплащането, от практиката на Съда следва, че понятието „заплащане“ по смисъла на член 157 ДФЕС трябва да се тълкува в широк смисъл. То включва по-специално всички придобивки в пари или в натура, настоящи или бъдещи, при положение че същите са предоставени, включително непряко, от работодателя на работника за неговия труд, независимо дали по силата на трудов договор, законодателни

разпоредби, или на доброволни начала (вж. Решение от 4 юни 1992 г. по дело *Bötel*, C-360/90, *Recueil*, стр. I-3589, точка 12 и Решение от 9 февруари 1999 г. по дело *Seymour-Smith* и *Perez*, C-167/97, *Recueil*, стр. I-623, точка 29).

- 36 Така от съдържателна гледна точка парична сума като помощта, изплащана на германските федерални служители в случай на болест, с която се покриват 50—80 % от допустимите здравни разходи, направени от служителя или от някои членове на семейството му, попада в обхвата на понятието „заплащане“ по смисъла на член 157 ДФЕС.
- 37 Следва да се провери, на второ място, дали разглежданата помощ се изплаща на служителя за неговия труд. Всъщност от постоянната съдебна практика следва, че за да се прецени дали дадена престация попада в приложното поле на член 157 ДФЕС, определящо значение може да има само критерият, изведен от заключението, че работникът я получава на основание трудовото правоотношение, още повече че само този критерий произтича от самия текст на тази разпоредба (във връзка с пенсия за осигурителен стаж и възраст вж. Решение по дело *Maruko*, посочено по-горе, точка 46 и цитираната съдебна практика).
- 38 Специфичните критерии, изведени от Съда за квалификацията на пенсията като заплащане по смисъла на член 157 ДФЕС, и по-конкретно критериите, че посочената пенсия зависи пряко от прослуженото време и че размерът ѝ се изчислява въз основа на последната заплата (вж. Решение по дело *Maruko*, посочено по-горе, точка 48 и цитираната съдебна практика), сами по себе си са ирелевантни по отношение на плащане като разглежданото в главното производство, чиято цел е не да предостави на заинтересованото лице отложен доход след преустановяването на трудовото правоотношение, а да покрие медицинските разходи, направени по време на това правоотношение или след него.
- 39 Както отбелязва генералният адвокат в точка 45 от своето заключение, в този случай е налице каузалният елемент, посочен в точка 37 от настоящото решение. Всъщност разглежданата помощ се отпуска само на германските федерални служители или бивши служители, които представляват особена категория работници (вж. в този смисъл Решение от 13 ноември 2008 г. по дело *Комисия/Италия*, C-46/07, точка 40 и цитираната съдебна практика), поради служебното им правоотношение с тази държава. Посочената помощ следователно изглежда неразривно свързана със статута на германски федерален служител и съгласно член 2, параграф 2 от *BbHv* за ползването ѝ се изисква бенефициерът да получава заплата или друга заместваща престация. Връзката между разглежданата помощ и служебното правоотношение произтича и от факта, че съгласно тази разпоредба служителят, който ползва неплатен отпуск, няма право на посочената помощ, ако отпускът е с продължителност повече от един месец.
- 40 От текста на член 157 ДФЕС произтича, на трето място, че полученото от работника за неговия труд представлява „заплащане“ по смисъла на тази разпоредба само ако се изплаща от самия работодател.
- 41 Що се отнася до делата в главните производства, подчертаното от запитващата юрисдикция обстоятелство, че разглежданата помощ се урежда със закон и не допълва социално плащане, дължимо съгласно обща нормативна уредба, не може да се отрази на факта, че това, което държавата в качеството си на работодател престира по силата на служебното правоотношение, следва да се квалифицира като заплащане (вж. в този смисъл Решение от 28 септември 1994 г. по дело *Beune*, C-7/93, *Recueil*, стр. I-4471, точки 26—29 и 37, Решение от 29 ноември 2001 г. по дело *Griesmar*, C-366/99, *Recueil*, стр. I-9383, точка 37 и Решение от 12 септември 2002 г. по дело *Niemi*, C-351/00, *Recueil*, стр. I-7007, точки 41 и 42).

- 42 Всъщност видно от информацията, предоставена от жалбоподателите в главните производства и от Bundesrepublik Deutschland в отговор на писмен въпрос на Съда, разглежданата помощ се финансира от съответното държавно ведомство в качеството му на работодател като разходи за персонал, а не от бюджета на социалното осигуряване. Все пак националната юрисдикция трябва да провери дали това наистина е така.
- 43 С оглед на гореизложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 3, параграф 1, буква в) и параграф 3 от Директива 2000/78 трябва да се тълкува в смисъл, че помощ, изплащана на държавните служители в случай на болест, като тази, която се предоставя на служителите на Bundesrepublik Deutschland съгласно Закона за федералните служители, попада в приложното поле на посочената директива, ако се финансира от държавата като публичен работодател, което националната юрисдикция трябва да провери.

По съдебните разноски

- 44 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) реши:

Член 3, параграф 1, буква в) и параграф 3 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите трябва да се тълкува в смисъл, че помощ, изплащана на държавните служители в случай на болест, като тази, която се предоставя на служителите на Bundesrepublik Deutschland съгласно Закона за федералните служители (Bundesbeamtengesetz), попада в приложното поле на посочената директива, ако се финансира от държавата като публичен работодател, което националната юрисдикция трябва да провери.

Подписи